

Język polski. Skąd się wziął?

Jak to się stało, że mówimy po polsku? Przed Wami historia języka polskiego w pigułce.

W piątym i czwartym tysiącleciu p.n.e., między Europą Środkową a Azją Centralną żyły plemiona mówiące językiem, po którym nie zostały żadne ślady w piśmie. Język ten nazywamy *praindoeuropejskim*. Zdecydowana większość języków europejskich ma więc wspólnego przodka.

Prajęzyk z pewnością istniał i nie ma co do tego wątpliwości. Nie bez powodu polski wyraz **noc** może utożsamiać się z angielskim *night*, niemieckim *Nacht*, francuskim *nuît*, szwedzkim *natt*, łacińskim *nox* czy litewskim *naktis*. Wszystkie pochodzą najprawdopodobniej od praindoeuropejskiego wyrazu **nókwt̥s*.

Weźmy teraz pod lupę polskie słowo **matka**. Tak jak niemieckie *Mutter*, rosyjskie *mat*, perskie *madar* czy łacińskie *mater* ma wspólne źródło w języku praindoeuropejskim – **mehter*. Zaskakujące, prawda?

W czwartym tysiącleciu p.n.e. wskutek wędrówek plemion język praindoeuropejski uległ zróżnicowaniu

Powstały dialekty, z których rozwinęły się osobne języki, m.in. pragrecki, praitalski, pragermański czy prabałtosłowiański, który później rozpadł się na prabałtycki i prasłowiański. Ludy zasiedlające tereny od Bałtyku po Karpaty i od Odry po Bug, mówiące po prasłowiańsku, rozpoczęły wędrówki na wschód i południe. Zaczęły mówić „po swojemu”, dlatego też wyodrębniły się języki zachodniosłowiańskie, wschodniosłowiańskie i południowosłowiańskie. Uporządkujmy je:

- **zachodniosłowiańskie**: polski, czeski, słowacki, łużycki (dolnołużycki i górnołużycki), kaszubski oraz wymarłe: połabski, pomorski, słowiński;

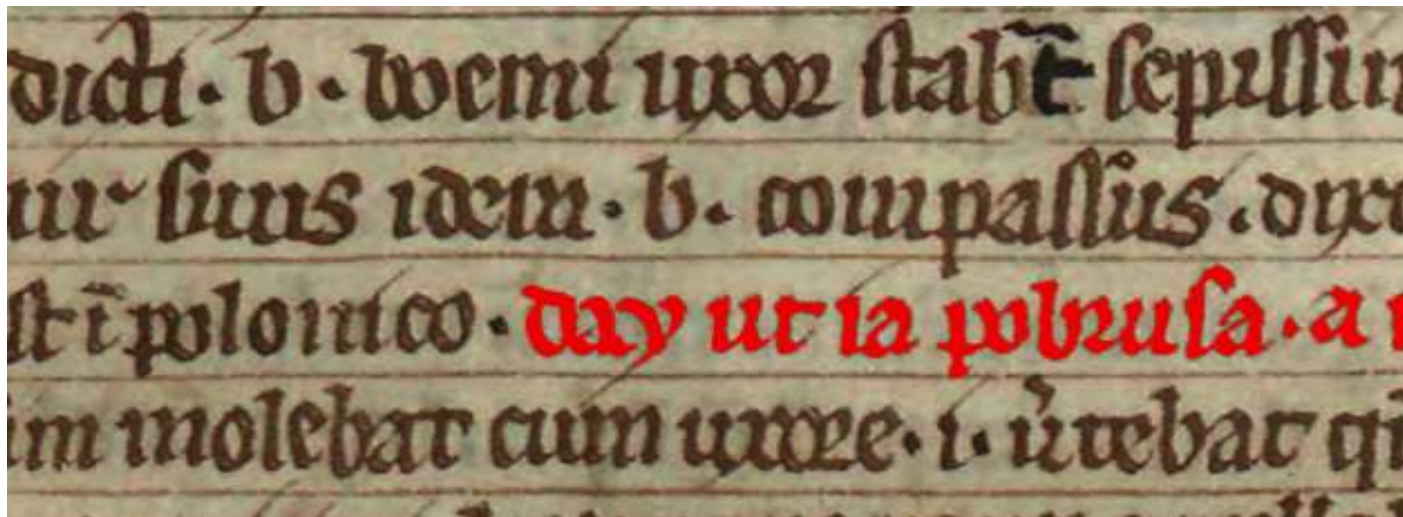
- **wschodniosłowiańskie**: ukraiński, białoruski i rosyjski;
- **południowosłowiańskie**: serbski, chorwacki, słoweński, bułgarski, macedoński.

Zanim jednak powstały języki zachodniosłowiańskie, zespół zachodniosłowiański rozbił się na trzy dialekty – czesko-słowacki, łużycki i lechicki. Do tej ostatniej grupy należało wiele plemion zamieszkujących tereny Wielkopolski, Śląska, Małopolski, Mazowsza: Bobrzanie, Dziadoszanie, Lędzianie, Opolanie, Polanie, Ślężanie, Wiślanie. Plemiona te zjednoczyli Piastowie. Kluczową rolę w rozwoju polszczyzny odegrało zatem kształtowanie się polskiej państwowości.

Podsumowując, język polski wywodzi się z języka praindoeuropejskiego i powstał z zachodniego wariantu języka prasłowiańskiego, z dialektu lechickiego

Jak to dumnie brzmi! Ale to nie wszystko! Język polski przez ostatnie 1000 lat wciąż ewoluował. Niejeden współczesny uczeń głowił się nad tekstami średniowiecznymi, próbując cokolwiek z nich zrozumieć. Im tekst starszy, tym więcej trudności nam nastrecza. A to słownictwo się zmieniło, a to formy gramatyczne. Historycy języka polskiego wyróżniają cztery okresy rozwoju polszczyzny:

- **staropolski** – między czasami najdawniejszymi a początkiem wieku XVI,
- **średniopolski** – od wieku XVI do drugiej połowy XVIII,
- **nowopolski** – do 1939 r.,
- **współczesny** – po 1939 r.

W zapiskach z 1270 r. znajduje się zdanie, które jest uważane za najstarsze zapisane w języku polskim. W transliteracji zdanie to brzmi: **Day, ut ia pobrusa, a ti poziwai**, w wyniku transkrypcji można je zapisać jako: *Daj, ac ja pobruszę, a ty poczywaj*, co współcześnie oznacza: *Daj, niech ja pomieję, a ty odpoczywaj*.